

ÚNIA regionálnych združení vlastníkov neštátnych lesov Slovenska

Vec:

PI/2020/281 Predbežná informácia k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov- pripomienka

Pripomienka je zásadná vo všetkých bodoch a v celom texte.

My, vlastníci pôdy, na ktorých rastú živé rastliny – stromy, a ich rodinní príslušníci a ich podporovatelia ako občania Slovenskej republiky žiadame spoločnosť o dodržiavanie ústavného práva na súkromné vlastníctvo pôdy, aby sa už prestalo rozhodovať o nás bez nás a rozhodovania sa viedli v duchu demokratických medzinárodných štandardov.

V zmysle Charty základných práv Európskej únie (2016/C 202/02) žiadame o ochranu súkromného majetku, ktorý môže byť poškodený činnosťou štátu v oblasti ochrany prírody z titulu verejného záujmu.

V zmysle čl. 17 Charty, ods. 1 1. Každý má právo vlastníť svoj oprávnené nadobudnutý majetok, užívať ho, nakladať s ním a odkázať ho. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku, s výnimkou verejného záujmu, v prípadoch a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon, pričom musí byť včas vyplatená spravodlivá náhrada. Užívanie majetku môže byť upravené zákonom v nevyhnutnej miere v súlade so všeobecným záujmom.

Zdôrazňujeme – ak súkromných vlastníkov lesných pozemkov chce niekto zbaviť majetku vo verejnom záujme – **MUSÍ TO BYŤ V PRÍPADOCH a ZA PODMIENOK, KTORÉ USTANOVUJE ZÁKON** (nie vyhlášky). **A MUSÍ BYŤ VČAS VYPLATENÁ – zdôrazňujeme „SPRAVODLIVÁ NÁHRADA.**

Súčasne dávame do pozornosti Stanovisko EURÓPSKEJ KOMISIE, GENERÁLNE RIADITEĽSTVO PRE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE, Riaditeľstvo E – Vykonávanie a podpora v prospech členských štátov ENV.E.3 – Vykonávanie právnych predpisov v oblasti životného prostredia Vedúci oddelenia Odpoveď na list z 1. júna 2018, v ktorom sme vyjadrili vážne obavy týkajúce sa uplatňovania smernice 2009/147/ES o vtácoch a smernice 92/43/ES o biotopoch na Slovensku.

Citujeme „Útvary Komisie vždy tvrdili, že postup podľa § 4 zákona o ochrane prírody nie je systémovým riešením a že zmena právnych predpisov je jednoznačne potrebná. Verím, že nové pripravované právne predpisy zabezpečia aj právnu istotu pre všetky zúčastnené subjekty vrátane vlastníkov lesov. Hoci je Slovensko povinné vykonávať uvedené smernice, je uznávanou zásadou, že vlastníci by mali dostať kompenzáciu za dodatočné náklady a ušlý príjem v dôsledku uplatňovania ochranného režimu na ich lesy.

Pre utlmenie celoslovenského napätia a eliminovania narastajúcich antagonistických emócií žiadame stiahnutie z medzirezortného pripomienkového konania materiál PI/2020/281 – predbežnú informáciu o novele zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.

Požadujeme spustenie procesu prípravy nového zákona o ochrane prírody a krajiny, ktorý bude kompatibilný s novými zákonmi o lesoch a o poľovníctve pripravenými za spoločným okrúhlym stolom, kde sa nájde konsenzus – na jednej strane chrániť prírodu a na druhej strane rešpektovať vlastnícke práva.

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov vrátane poslednej novely prijatej v roku 2019, ktorej odôvodnenie bolo záhadne identické ako je aj odôvodnenie v predbežnej informácii PI/2020/281 **konzervuje súčasný stav v ochrane prírody, ktorý považujeme za zásah do vlastníckeho práva za hranou ústavného imperatívu v čl. 20, ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky - Právo vlastníť a užívať súkromný majetok neprijateľným spôsobom ho okliešťať.**

A za nejasných podmienok sa sprísňujú podmienky nakladania so súkromným majetkom súkromných vlastníkov lesov, ktoré boli v období neslobody bez ich súhlasu vyhlásené vyhláškami Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky za chránené krajinné oblasti a dodnes sa s nimi demokratická spoločnosť spravodlivo a slušne nevysporiadala. .

Tento protiprávny stav dlhodobo umožňuje postupné zoštatňovanie súkromného majetku z titulu ochrany prírody v národných parkoch a iných chránených územiach a z titulu záväzkov Slovenskej republiky voči Európskej Únii prijatých SR pri vstupe do EÚ v roku 2004 pri plnení smerníc NATURA 2000 postavených na právnych úpravách bývalého totalitného režimu obmedzujúcich alebo zakazujúcich súkromné vlastníctvo a vyhlásených v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky pričom aj návrh novely je len reakciou Slovenska na Formálnu výzvu Európskej komisie – porušenie č. 2018/4076 na niekoľko sťažností týkajúcich sa údajnej nadmernej ťažby dreva v slovenských osobitne chránených územiach (OCHÚ), ktorá má mať vplyv na stav ochrany chránených druhov, a to najmä hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*). Spoločenská hodnota hlucháňa hôrneho je 4 610€ (pri 646-866 jedincov Pozn. údaj z Programu záchrany o Hlucháňa hôrneho to je spolu 2 978 060 - 3 992 260€ ! Pri súčasnom neeliminovaní premnožených predátorov (s ktorým novela neuvažuje), ktorých potravnú bázu tvorí hlucháň hôrny (vrátane jeho vývojových štádií) môžeme očakávať len predražený experiment bez pozitívneho výsledku v zmysle zásady pokus-omyl.

Nechceme ani nespochybňujeme potrebu ochrany hlucháňa hôrneho, máme však za to, že je neprípustné v mene údajnej nevyváženej ochrany hlucháňa hôrneho vygenerovať obrovské environmentálne, ako aj ekonomické škody s dlhodobými dôsledkami. Problém je potrebné riešiť komplexne s dopadom na všetky zložky životného prostredia a nie preferovať vybrané druhy na úkor iných. Aj vďaka tomuto chybnému ideologickému postupu sa stav prírody aj napriek obrovským finančným investíciám do nej naďalej zhoršuje.

Uvedomujeme si svoju zodpovednosť za životné prostredie, chceme mať zelené lúky a zdravé lesy, ale žiadame spoločnosť, aby akékoľvek obmedzenia nášho vlastníctva vo verejnom záujme aj v oblasti ochrany životného prostredia (vody, ovzdušia, prírody a krajiny) vykonané aj v minulosti boli spravodlivé k nám, obyvateľom slovenského vidieka Už súčasný zákona pomaly „uzatvára kruh“. De jure hospodáriť môžeme, ale iba prírode blízkym spôsobom, ale do lesa de facto nemôžeme prísť technikou, iba ak by sme vlastnili vrtuľníky alebo vzducholode a pritom nemáme nárok na akúkoľvek náhradu, napriek tomu, že uvedené od nás požaduje štát vo verejnom záujme!

Novelizovať zákon o ochrane prírody a krajiny, ktorý je neprehľadný, previazaný cez poznámky pod čiarou a odvolávky na iné zákony, obsahujúci neurčitost' používaných pojmov, o ktorých pojednáva §2 a ktoré sa ďalej vyskytujú v kľúčových ustanoveniach zákona bez toho, aby boli definované v zákone alebo v iných zákonoch Slovenskej republiky, s pretrvávajúcimi rozpory so Chartou základných práv EÚ, Ústavou SR a zdravým rozumom, pre ktoré zákon v tejto podobe skončí na Ústavnom súde SR a sťažnosťou na Európskej komisii, . v poradí už 34 novelou jasne naznačuje, že súčasne platná právna norma je zlá a jej princípy a filozofia nevyhovuje v súčasnosti prakticky nikomu. Dôkazom toho je okrem iného aj skutočnosť, že mnohé jeho ustanovenia sú nevykonateľné. Zákon je byrokraticky veľmi náročný, jeho aplikácia miestami až nezvládnuteľná. Vytvára neprímerane vysoké nároky na verejné zdroje s minimálnym efektom pre zlepšovanie stavu prírody. V mnohých prípadoch ide proti záujmom Slovenského vidieka, ktorý vychádza s rokmi overeného tradičného manažmentu krajiny s cieľom prírode aktívne pomáhať. Preto zásadne nesúhlasíme s jej ďalšou novelizáciou.

Preukázala to ostatná novela 1.1.2020, kde namiesto posilnenia kontrolných mechanizmov (napr. právomoci a kompetencie inšpekcie životného prostredia alebo ukladanie pokút), sa zasahuje do

hospodárenia v lese zriadením administratívno-byrokratického postupu, kedy spôsob odstraňovania následkov vzniknutých vis major (napr. kalamita, povodeň) zákonodarca podmieni odkladacou podmienkou výsledku správneho konania, do ktorého sa môže zapájať a vyjadrovať celý diapazón mimovládnych organizácií.

Preto práve novo schválené pravidlo možnosti vykonať náhodnú ťažbu „pri ktorej hrozí negatívne ovplyvnenie predmetu ochrany územia, len v určenom rozsahu a za určených podmienok, AK TAK rozhodol orgán ochrany prírody“ a „Orgán ochrany prírody rozhodne o obmedzení vykonania náhodnej ťažby alebo určení podmienok jej vykonania v poraste, v ktorom sa náhodná ťažba plánuje...“ môže v súčasnosti, v ťažko skúšaných lesoch najmä na severe Slovenska skutočne negatívne ovplyvniť predmet ochrany prírody. Za zvýraznenie stojí, že je to práve kalamita, ktorá spôsobila poškodenie biotopu hlucháňa hôrneho a nie jej odstraňovanie náhodnou ťažbou, ktorou sa sleduje obnovenie tohto jeho prírodného biotopu, no ktorá sa NIKDY NEPLÁNUJE a je najhorším, čo môže obhospodarovateľa lesa postihnúť.

V danom smere sa preto k navrhovanému tvrdeniu o novele zákona (ktorou sa „umožní, aby hospodárenie v lesných biotopoch bolo vykonávané výlučne takým spôsobom, ktorý pomôže zachovať a podporovať ich prirodzené ekologické funkcie, a nedochádzalo vo vlastnom území národných parkov k devastáčnym zásahom a procesom.“) nastoľuje otázka, či sa pod umožňovaním výlučného spôsobu hospodárenia skutočne pomôže zachovať a podporovať prirodzené ekologické funkcie lesných biotopov, ALEBO SA UVEDENÝM POSTUPOM IBA PRESTANE PRIHLIADAŤ NA ZÁUJMY VLASTNÍKOV A OBHOSPODAROVATEĽOV LESA NA OCHRANE ICH MAJETKU A PRÍRODNÉHO DEDIČSTVA, A PRÁVO NA OCHRANU PRÍRODY SA ZVERÍ „VÝLUČNE“ ZÁUJMOM ORGANIZÁCIÍ OCHRANY PRÍRODY SPOČÍVAJÚCOM V PODPOROVANÍ NAPR. MÄKKÝCH FORIEM TURIZMU.

Filozofia zákona podporuje tzv. konzervatívnu ochranu prírody. Nereflektuje na zmeny a špecifiká Slovenskej krajiny a nevytvára priestor na vyvážené a trvalo udržateľný manažment krajiny, ktorý je v zmysle Článku 2 ods. 3 Smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín definovaný nasledovne:

Opatrenia prijaté podľa tejto smernice berú do úvahy hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky a regionálne a miestne charakteristiky.

Bez prehodnotenia chránených území na základe mapovania druhov a biotopov na vedeckom základe, stanovenia predmetov ochrany území, stabilizácie hraníc chránených území, bez efektívneho manažovania týchto území na princípoch spolupráce všetkých dotknutých, to znamená vlastníkov, správcov území, samosprávy a štátnej správy tak, ako je tomu v moderných krajinách Európy, nie je možné efektívne zabezpečovať ochranu prírody na Slovensku. Preto trváme na tom, aby bol prijatý úplne nový, moderný, komplexný a vyvážený zákon o OPaK postavený na motivačnom princípe a princípoch spolupráce všetkých zainteresovaných s cieľom ekonomickej stability regiónov a zachovania, prípadne zlepšovania biodiverzity krajiny, tak ako je to uvedené v Smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín.

Pri akomkoľvek druhu ochrany by sa mali pri výklade ustanovení o ochrane druhov a biotopov zohľadniť súčasné požiadavky článku 3 ods. 3 smernice o biotopoch, podľa ktorých sa musia pri výklade ustanovení o ochrane druhov a biotopov rešpektovať hospodárske, sociálne a kultúrne požiadavky a regionálne a miestne charakteristiky.

Zavedenie reštriktívnejších opatrení, napr. prísnu ochranou predstavuje vysoko rizikové riešenie vzhľadom na budúce prognózy zmeny klímy a stále častejšie nepriaznivé udalosti, ktoré majú nepriaznivé účinky na lesy. Okrem toho by to zaťažilo vlastníkov a manažérov lesov neúnosnou záťažou, čo by zase malo za následok kontraproduktívny vplyv na poskytovanie viacerých služieb, ktoré spoločnosť očakáva od lesov EÚ, vrátane aspektu zmierňovania zmeny klímy, ktorý by sa mal ďalej zväziť.

Dynamický prístup k ochrane prírody ako súčasť TUOL je kľúčom k úspešnému vykonávaniu ochrany prírody. Mala by sa zamerať skôr na dobre definované ciele ochrany, ktoré sú založené na overených údajoch, ako na riziko nepriaznivých výsledkov v dôsledku rozsiahlych obmedzení. Posúdenie vplyvu, lepšie vykonávanie existujúcich opatrení na už určených miestach, dobrovoľné prístupy, lepšie znalosti a

účinné finančné nástroje spolu so zapojením motivovaných vlastníkov a manažérov lesov sú nevyhnutnými riešeniami na dosiahnutie stanovených cieľov.

Treba aj zvážiť NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY (EÚ) 2018/841 z 30. mája 2018 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politik v oblasti klímy a energetiky na rok 2030, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 525/2013 a rozhodnutie č. 529/2013/EÚ tzv. LULUCF požaduje zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2030 o 43% v porovnaní s rokom 2005, prostredníctvom poľnohospodárstva a lesníctva. V prípade lesníctva okrem vlastnej absorpcie skleníkových plynov v rámci fotosyntézy (živých stromov) aj nahradením predmetov s nepriaznivým dopadom na ŽP (plasty, hliník, oceľ, betón...) ekologickými materiálmi z dreva. Súčasná právna úprava zákona je presným opakom toho čo sa očakáva na základe tohto nariadenia EP.

Žiadame preto upustiť od zámeru realizácie novely zákona, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny nakoľko v predbežnej informácii uvedené zdôvodnenie je vo vzťahu k zákonu o ochrane prírody nedôvodné.

Odôvodňujeme to tým, že podľa bodu č. 2 Predbežnej informácie „Základné ciele pripravovaného právneho predpisu“ boli už hlavným dôvodom novely zákona č.543/2002 Z.z. ktorou sa zásadne zmenil zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny s účinnosťou od 1.1.2020. Výsledkom tejto novely je výrazné obmedzenie, až znefunkčnenie riadneho manažmentu lesov nie len v územiach NATURA 2000 (čo bolo pôvodne proklamované), ale na všetkých lesných pozemkoch. V mnohých prípadoch nedochádza k schvaľovaniu programov starostlivosti o lesy či už z titulu obštrukcií mimovládnych organizácií a ŠOP SR, ako aj zo strachu orgánov ochrany prírody a lesného hospodárstva pred mediálnymi a politickými perzekúciami. Bez zváženia dopadu sú obmedzované až znemožnené opatrenia na ochranu lesov pred šíriacimi sa škodcami, čo má za výsledok ďalšie zhoršenie zdravotného stavu. Tento účelový prístup bude mať z dlhodobého hľadiska fatálny dopad na plnenie verejnoprospešných funkcií našich lesov.

Nesystémovým prístupom (kedy sa účelovo obmedzujú činnosti v lesoch bez zváženia tým vyvolaných dopadov) dochádza okrem environmentálnych škôd aj k významným ekonomickým škodám užívateľov lesov, ktoré sú kompenzované (ak vôbec sú) len symbolicky.

Odôvodnenie údajnou potrebou obmedzenia „*nadmernej výstavby zariadení cestovného ruchu a rekreácie*“ neobstojí nakoľko, ku všetkým takýmto aktivitám sa záväzne vyjadrujú aj orgány a organizácie ochrany prírody, ako aj mimovládne ochranárske organizácie. V prípade ich nesúhlasu je rozhodujúce posúdenie vplyvu na životné prostredie (zákon č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie), ktoré je plne v kompetencii rezortu životného prostredia. Teda ak naozaj ide MŽP o znemožnenie výstavby, musí si upraviť vlastnú legislatívu v oblasti posudzovania vplyvov na životné prostredie. Všetky ostatné aktivity v chránených územiach sú už v platnej úprave zákona č. 543/2002 riešené a orgány ochrany prírody majú možnosť zásadným spôsobom výstavbu v NP regulovať už teraz. Otázka stojí skôr či s takýmito veľkými kompetenciami vie aj zodpovedne, účelne a efektívne nakladať?...

Je neodkladne potrebné vypracovať nový zákon ochrany prírody, ktorý vytvorí prehľadný, zrozumiteľný, efektívny a ekonomicky udržateľný a ústavne čistý nástroj ochrany prírody. Zákon by mal objektívne zhodnotiť súčasný stav, potreby a spôsoby ako dosiahnuť priaznivý stav predmetov ochrany v rámci kritérií trvalej udržateľnosti tj. vyrovnanosti všetkých pilierov TUR environmentálneho, sociálneho a ekonomického. Problematiku ochrany prírody je potrebné riešiť v celkovom komplexe starostlivosti o krajinu a nie len účelovými marketingovo orientovanými ad hoc postupmi, ktoré ignorujú ich celkový negatívny dopad, či už na stav biotopov, ale hlavne na život ľudí v ekonomicky poddimenzovaných regiónoch.

Je potrebné upustiť od reštriktívno-direktívnych postupov a prejsť k podporne-motivačným formám a nástrojom, kedy užívatelia pozemkov budú v postavení partnerov ochrany prírody a nie ich nepriateľov tak ako to nakoniec vyžadujú európske smernice a odporúčania. Reštrikciu je potrebné použiť v nevyhnutnej

miere proti tým čo poškodzujú prírodu a nie tým ktorí si chcú chrániť svoj legálne nadobudnutý majetok. Na príprave novely by preto mali byť zainteresované subjekty podľa váhy dopadu novelizovanej legislatívy na ich život, ako aj a ich zodpovednosti a možnosti ovplyvniť výsledný stav (tj. vlastníci, užívatelia, samosprávy, odborné organizácie a združenia, miestni stakeholderi, občianske a mimovládne zoskupenia ap.) a nie len štátne organizácie a mimovládne ochranárske zoskupenia ako tomu býva doteraz.

Mali by sa tiež vytvárať a odsúhlasovať priestory prostredníctvom intenzívnej spolupráce medzi ochranou prírody s aktívnym zapojením vlastníkov a manažérov lesov, ako aj iných príslušných zainteresovaných strán.

Žiadame doplniť do kapitoly 2 PI ako východiskový materiál Uznesenie P9_TA-PROV(2020)0257 Európskeho parlamentu z 8. októbra 2020 o európskej stratégii lesného hospodárstva – ďalší postup (2019/2157(INI))

S pozdravom „ ZDRAVÉMU ZELENŠIEMU LESU ZDAR!“

Ing. Milan Ovseník – predseda ÚNIE